

Udskriftsdato: 7. januar 2026

VEJ nr 10038 af 06/12/2024 (Gældende)

Vejledning om klima og bæredygtighed i planlægning

Ministerium: By-, Land- og Kirkeministeriet

Journalnummer: By-, Land- og Kirkemin.,
Plan- og Landdistriktsstyrelsen, j.nr. 2023-7238

Vejledning om klima og bæredygtighed i planlægning

Indholdsfortegnelse

Forord

1. Planlægning for klima og bæredygtighed

2. Klima i planlovens formålsbestemmelse

3. Nationale interesser

Klimabeskyttelse som national interesse

Vindmøller og solceller i herregårds- eller godslandskaber

Stiftsøvrighedens indsigelsesret

4. Lokalplanlægning for ”grøn” parkering

Parkeringspladser til el- og delebiler, ladestandere mv. og nulparkering

Etablering af parkeringspladser og ladestandere mv. som betingelse for ibrugtagning og ændret anvendelse

5. Bynatur

Begrønningsprocent i kommuneplanen

Naturforhold og grønne arealer i lokalplaner

Byhaver som midlertidig anvendelse

6. Planlægning for klimatilpasningstiltag

Afværgeforanstaltninger udenfor lokalområdet som betingelse for ibrugtagning

Udbygningsaftaler om afværgeforanstaltninger

Forord

Vejledning om klima og bæredygtighed i planlægningen følger op på lov nr. 417 om ændring af lov om planlægning, lov om Planklagenævnet og lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet og lov nr. 418 om ændring af planloven, der begge trådte i kraft den 1. juli 2023, samt lov nr. 1790 om ændring af lov om planlægning og forskellige andre love, der trådte i kraft den 1. januar 2024.

Partierne bag aftalen ”Opfølgning på evaluering af planloven mv.” fra 15. juni 2022 (Socialdemokratiet, Venstre, Dansk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti) blev på baggrund af en evaluering af planloven i 2021 enige om, at kommunerne skal have bedre muligheder for at gennemføre en planlægning, der

kan mindske udledningen af klimagasser, øge modstandsdygtigheden i forhold til klimaforandringer samt styrke natur og bæredygtighed.

Adgang til natur er for mange borgere et vigtigt bidrag til et aktivt og sundt liv. I takt med, at en stadig større andel af Danmarks befolkning bor i byerne, vokser behovet for at sikre adgang til natur i byerne. Offentlighedens adgang til naturen er reguleret via naturbeskyttelseslovens regler.

Vejledningen gennemgår de nye muligheder i planloven, der har til formål at medvirke til, at kommunerne med udgangspunkt i lokale ønsker og hensyn kan løfte klimadagsordenen ved at planlægge for en grøn omstilling, prioritere hensynet til klima i den fysiske planlægning og anvende den fysiske planlægning som et aktivt virkemiddel i den forebyggende klimainsats.

Vejledning om klima og bæredygtighed i planlægningen gennemgår de dele af de nævnte planlovsændringer, der relaterer sig til klima, grøn omstilling og natur. Vejledningen uddyber de nye muligheder for at varetage klimahensyn i planlægningen, planlægge for vedvarende energi, stille krav om afværgeforanstaltninger som betingelse for ibrugtagning, planlægge for parkering, der understøtter den grønne omstilling og sikre bynatur.

God læselyst

1. Planlægning for klima og bæredygtighed

For at understøtte en grøn omstilling er det nødvendigt, at den fysiske planlægning tager højde for både klimaudfordringer og bæredygtig udvikling.

Klimaforandringer gør det nødvendigt for kommunerne både at forebygge og afværge klimarelaterede udfordringer. Klimaforandringerne er en af de store udfordringer, som byer og kommuner i Danmark er nødt til at omstille sig til. Planlægningen skal både medvirke til at reducere udledning af drivhusgasser og forebygge og afværge konsekvensen af klimaforandringer.

Den kommunale planlægning og forankring af klimahensyn og tiltag for bæredygtighed sker både i planstrategi, kommuneplan og lokalplan. Med planlovsændringerne kan kommunerne styrke den fysiske planlægnings rolle i den grønne omstilling og anvende den fysiske planlægning som et virkemiddel til at nå klimamålene, herunder reducere og forebygge udledning af drivhusgasser.

2. Klima i planlovens formålsbestemmelse

”samt klima” er indsat i planlovens § 1, stk.1 og **”udledning af drivhusgasser,”**

er indsat i planlovens § 1, stk. 2, nr. 5.

[...]

§1. Loven skal sikre en sammenhængende planlægning, der forener de samfundsmæssige interesser i arealanvendelsen, medvirker til at værne om landets natur og miljø **samt klima** og skaber gode rammer for vækst og udvikling i hele landet, så samfundsudviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag

med respekt for menneskets livsvilkår, bevarelse af dyre- og planteliv og øget økonomisk velstand.

Stk. 2 Loven tilsigter særligt,

1. At der ud fra en planmæssig og samfundsøkonomisk helhedsvurdering sker en hensigtsmæssig udvikling i hele landet og i de enkelte kommuner og lokalsamfund,
2. At der skabes og bevares værdifulde bebyggelser, bymiljøer og landskaber,
3. At skabe gode rammer for erhvervsudvikling og vækst,
4. At de åbne kyster fortsat skal udgøre en væsentlig naturværdi og landskabelige værdi,
5. At biodiversiteten understøttes, og at **udledning af drivhusgasser**, forurening af luft, vand og jord samt støjulemper forebygges,
6. At offentligheden i videst muligt omfang inddrages i planlægningsarbejdet, og
7. At alsidighed i boligsammensætning fremmes gennem mulighed for planlægning for almene boliger i byerne

[...]

Planlovens formålsbestemmelse afgrænser de hensyn, der kan og skal varetages ved udøvelsen af beføjelser efter planloven.

Formålsbestemmelsen, som nu omfatter ”klima”, giver kommunerne mulighed for at varetage klimahensyn som et lovligt hensyn i planlægning og administration efter planloven på lige fod med hensyn til natur, miljø, vækst og erhvervsudvikling.

Begrebet klimahensyn relaterer sig i denne sammenhæng til formålsbestemmelsens nye formulering om at ”værne om ... landets ... **klima**” og dermed til forebyggelse af klimaforandringer. Klimahensyn omhandler særligt indsatser for at nedbringe udledningen af drivhusgasser, det vil sige de luftarter, som for eksempel CO₂, der bidrager til drivhuseffekten.

Klimatilpasning forstået som tilpasning af et område til effekterne af klimaforandringer indgår ikke i begrebet klimahensyn som nævnt ovenfor, men falder som hidtil ind under andre dele af formålsbestemmelsen.

Et ønske om at varetage klimahensyn vil således kunne motivere bestemmelser i kommuneplaner – og i et vist omfang også lokalplaner, jf. nedenfor – med et ønske om at reducere udledningen af drivhusgasser.

Forebyggelse af udledning af drivhusgasser kan f.eks. ske ved i kommuneplanen at fastsætte retningslinjer og rammer for planlægning, der skal medvirke til at vedvarende energianlæg erstatter fossile energikilder.

Udvidelsen af planlovens formålsbestemmelse giver ikke i sig selv mulighed for at fastsætte nye typer af bindende krav i lokalplanlægningen, herunder for at fastsætte lokalplanbestemmelser efter planlovens § 15, stk. 2 (lokalplankataloget), der alene er begrundet i klimahensyn og ikke tillige hviler på en af de sædvanlige planlægningsmæssige begrundelser, jf. planlovens § 15, stk. 1. Der kan f.eks. ikke fastsættes bestemmelser om bevaring af eksisterende bebyggelse alene med den begrundelse, at bevaring frem for nedrivning og nybyggeri kan forebygge udledning af drivhusgasser til gavn for klimaet. Derimod kan der f.eks. med sædvanlig funktionel begrundelse, jf. planlovens § 15, stk. 1, fastsættes bestemmelser om bl.a. supercykelstier og stationsnær placering af erhvervsbygninger, som samtidig sigter på forebyggelse af udledning af drivhusgasser.

Udvidelsen af formålsbestemmelsen har givet afsæt til, at der efterfølgende er indført hjemmel til at fastsætte visse lokalplanbestemmelser om parkering, som er særskilt begrundet i klimahensyn, jf. vejledningens afsnit 4 om lokalplanlægning for ”grøn” parkering.

Kommunalbestyrelsen vil som planlæggende myndighed skulle afveje og under iagttagelse af de almindelige redegørelseskrav bl.a. gøre rede for, hvordan klimahensyn indgår i den konkrete planlægning. Der er ikke noget til hinder for, at kommunalbestyrelsen, hvis dette i øvrigt er sagligt begrundet i den konkrete planlægning, vælger at vægte klimahensyn højere end andre af de hensyn, der fremgår af formålsbestemmelsen.

Plandokumenternes redegørelsesdel udfolder, med hvilket formål, og hvilken planfaglig begrundelse, plandokumenterne er udarbejdet. Det er væsentligt, at det af planernes formål og redegørelsen fremgår, hvordan afvejningen af forskellige hensyn er sket. Redegørelsen skal beskrive hvordan, og på hvilken måde klimahensyn i givet fald er indarbejdet og indgår i den samlede afvejning af de mulige hensyn, der skal foretages i den fysiske planlægning.

Byggematerialer og bygningers udledning af drivhusgasser kan ikkereguleres i planlægning efter planloven, men er reguleret i bygningsreglementet, hvor der er tale om en ensartet, national regulering med det formål at undgå varierende kommunale fortolkninger og regler i de enkelte lokalplaner, der indebærer risiko for at fordyre den grønne omstilling af byggeriet.

3. Nationale interesser

Klimabeskyttelse er tilføjet som en national interesse, der skal varetages i medfør af planloven.

De nationale interesser er konkretiseret i ”Oversigt over nationale interesser i kommuneplanlægning” (2023), som minister for byer og landdistrikter skal offentliggøre hvert fjerde år, jf. planlovens § 2 a.

Oversigten er ikke udtømmende, da der løbende kan indgås politiske aftaler, vedtages lovgivning mv., der uddyber de nationale interesser, som de statslige myndigheder har pligt til at føre tilsyn med, jf. planlovens § 29, stk. 1.

Oversigten vedrører alene de nationale interesser i relation til den overordnede kommuneplanlægning, jf. planlovens § 29, stk. 1. Ved lokalplanforslag kan den pågældende sektorminister samt stiftsøvrigheden fremsætte indsigelse, hvis lokalplanforslaget er i strid med de nationale interesser eller de særlige hensyn, som henholdsvis ministeren eller stiftsøvrigheden varetager, jf. planlovens § 29, stk. 3.

Det statslige tilsyn med kommuneplanlægningen har ophæng i planlovens § 29, stk. 1, hvoraf det fremgår, at ministeren for byer og landdistrikter skal fremsætte indsigelse mod kommuneplanlægningen, hvis planforslaget er i strid med de nationale interesser vedrørende de fem nationale interesseområder:

- Vækst- og erhvervsudvikling
- Natur- og miljøbeskyttelse
- Klimatbeskyttelse
- Kulturarvs- og landskabsbevarelse
- Hensyn til nationale og regionale anlæg.

Pligten til at fremsætte indsigelse gælder dog ikke, hvis forholdet er af underordnet betydning. Det statslige tilsyn er ikke et generelt tilsyn med kommunernes planlægning og overholdelse af planlovens bestemmelser. Tilsynet foregår konkret i forbindelse med den offentlige høring af et planforslag efter planlovens § 24. En indsigelse efter planlovens § 29 medfører, at kommunalbestyrelsen ikke kan vedtage planforslaget endeligt, før der er opnået enighed med de statslige myndigheder om de nødvendige ændringer, jf. planlovens §

28, stk. 1, og indsigelsen er skriftligt frafaldet.

Klimabeskyttelse som national interesse

”**klimabeskyttelse**” er indsat i planlovens § 29, stk.1, 1. pkt

[...]

§ 29. Ministeren for byer og landdistrikter skal fremsætte indsigelse over for et

forslag til kommuneplan og ændringer til en kommuneplan, der ikke er i overensstemmelse med nationale interesser vedrørende vækst og erhvervsudvikling, natur- og miljøbeskyttelse, klimabeskyttelse, kulturarvs- og landskabsbevarelse, hensyn til nationale og regionale anlæg eller regler og beslutninger efter §3. Pligten gælder dog ikke, hvis forhold er af underordnet betydning.

[...]

Klimabeskyttelse som national interesse er nu indskrevet i planlovens § 29, stk. 1. Klimabeskyttelse er dermed sidestillet med de nationale interesser vedrørende vækst og erhvervsudvikling, natur- og miljøbeskyttelse, kulturarvs- og landskabsbevarelse, hensyn til nationale og regionale anlæg mv.

De nationale interesser vedrørende klimabeskyttelse er i indledningen til ”Oversigt over nationale interesser i kommuneplanlægning” (2023) konkretiseret således, at kommunernes planlægning skal tage hensyn til udbygning med vindmøller og solcelleanlæg, da anlæggene er nødvendige for den landsdækkende energiforsyning og for den grønne omstilling.

Efter planlovens § 29, stk. 1, vil ministeren for byer og landdistrikter skulle fremsætte indsigelse over for et forslag til kommuneplan og ændringer til en kommuneplan, hvis forslaget ikke er i overensstemmelse med nationale interesser vedrørende klimabeskyttelse. Tilsvarende vil klima-, energi- og forsyningsministeren kunne varetage klimabeskyttelse i forbindelse med kommunernes lokalplanlægning, jf. planlovens § 29, stk. 3.

Det bemærkes i øvrigt, at klimabeskyttelse ikke omfatter klimatilpasning. De nationale interesser vedrørende klimatilpasning indgår i temaet ”Natur og miljø” i afsnit 2 i ”Oversigt over nationale interesser i kommuneplanlægning” (2023).

Vindmøller og solceller i herregårds- eller godslandskaber

Nyt stk. 5 er tilføjet til planlovens § 11 b:

[...]

Kommunalbestyrelsen kan uanset retningslinjer efter § 11 a, stk. 1, nr. 16,

fastsætte rammer for opstilling af vindmøller og solceller i landskaber, der kan karakteriseres som herregårdslandskaber eller godslandskaber. Dette gælder dog som udgangspunkt ikke, hvis det pågældende

landskab kan karakteriseres som et herregårdslandskab eller godslandskab af en særlig kvalitet.

[...]

For at fremme udbygningen af vedvarende energi i Danmark er det med en ændring af planloven, jf. L 417 af 25. april 2023, gjort muligt at opstille solceller og vindmøller i visse herregårds- og godslandskaber. Lovændringen trådte i kraft den 1. juli 2023.

Med lovændringen har kommunerne mulighed for, hvis de efter en samlet vurdering finder det hensigtsmæssigt at planlægge for opstilling af solceller og vindmøller i landskaber, der kan karakteriseres som herregårdslandskaber eller godslandskaber. Muligheden gælder uanset, om de pågældende landskaber er udpeget med denne betegnelse i kommuneplanen eller ikke.

Af ændringen følger, at staten som udgangspunkt ikke vil kunne fremsætte indsigelse efter planlovens § 29, stk. 1, eller § 29, stk. 3, mod kommuneplanlægning for solceller og vindmøller i landskaber, der kan karakteriseres som herregårds- eller godslandskaber, med henvisning til varetagelse af nationale interesser i at bevare sådanne landskabelige værdier.

Muligheden for opstilling af solceller og vindmøller gælder dog som hovedregel ikke, hvis det pågældende landskab kan karakteriseres som et herregårdslandskab eller godslandskab *af en særlig kvalitet*.

Ministeren for byer og landdistrikter vil således efter omstændighederne kunne fremsætte indsigelse efter planlovens § 29, stk. 1, mod et kommuneplanforslag, hvis det pågældende område kan karakteriseres som et herregårdslandskab eller godslandskab af en særlig kvalitet.

Herregårds- og godslandskaber er generelt kendetegnet af store, åbne dyrkningsflader med begrænset bebyggelse, omkransende skovområder, diger, indslag af enkeltstående træer, mindre træbevoksninger og naturarealer samt alléer. De natur- og landskabsmæssige værdier indgår i et samspil med de kulturhistoriske værdier omkring selve hovedbygningen, parkanlæg, avlsbygninger mv.

Ministeren for byer og landdistrikters eventuelle indsigelse mod et planforslag vil ske efter indstilling fra miljøministeren. Det vil således være miljøministeren, der vurderer, om der er tale om et herregårds- eller godslandskab af en særlig kvalitet. Det vil indgå i vurderingen, om det pågældende landskab er sjældent. Det vil indgå heri, om herregårds- eller godslandskabet indeholder en høj oplevelsesværdi. For eksempel om landskabet er særligt udtryksfuldt i form af for eksempel den visuelle herlighedsværdi, der opstår, når udsigten til en markant og højt beliggende hovedbygning indgår i samspil med omgivende udstrakte marker, og når terrænformationer er tydelige og helt uden slørende og forstyrrende fremmedele-
menter.

Det indebærer, at der vil blive foretaget dels en samlet vurdering af kvaliteten af sjældenhed, bevarings-tilstand, oplevelsesværdi og fortælleværdi. Dels en vurdering af tydeligheden af og samspillet mellem kvalitetskriterier som dyrkningsflader, skove og skovbryn, alléer, træer og trægrupper, natur/halvkulturer,

parkanlæg, geologi og terrænformer, og om der er en kulturhistorisk helhed og sammenhæng, der umiddelbart kan ses og opleves. Ligeledes vil det indgå i vurderingen, om herregårds- eller godslandskabet indeholder en særlig historisk fortælleverdi. For eksempel hvis det stadig illustrerer særlige levevilkår på et bestemt tidspunkt i form af for eksempel jagtlandskaber, skovbrug og stuedrift i sammenhængende engarealer og ådale.

I vurderingen af den visuelle oplevelse vil det skulle vurderes, om det pågældende landskab markant illustrerer herregårdens eller godsets historiske helhed ved at rumme store, sammenhængende flader af landbrugsarealer indrammet af tydelige skovbryn og evt. skovdiger, ligesom markante alléer, hvis akser binder bygninger, haveanlæg og landskab sammen, samt væsentlige indslag af søer, eng- og kærømråder, bakkede arealer og kyst kan indgå. Landskabet rummer ofte enkeltstående træer og trægrupper samt fortidsminder, herunder gravhøje. Det vil endvidere indgå i vurderingen, om landskabet i høj grad er friholdt for tekniske anlæg og nyere anlæg og installationer.

Det vil også indgå i vurderingen, hvor helstøbt herregårds- eller godslandskabet er. Heri vil indgå en vurdering af, om hoved- og avlsbygninger, alléer, levende hegn, skovbryn og stendiger er særligt godt vedligeholdte sammen med en vurdering af, om bebyggelses- og landskabsstrukturen er intakt sammenholdt med historiske kort.

Det vil efter både planlovens § 29, stk. 1 og stk. 3, være ministeren for byer og landdistrikters kompetence at afveje den nationale interesse i bevarelse af et herregårdslandskab eller godslandskab af en særlig kvalitet over for den nationale interesse i udbygningen af vedvarende energi. Det vil kunne indgå i denne afvejning, om et herregårds- eller godslandskabs særlige kvalitet i sammenhæng med for eksempel en større og betydende turistattraktion har national eller regional betydning for vækst og turismeudvikling.

Der er ikke ændret ved de statslige myndigheders adgang til at fremsætte indsigelse, jf. planlovens § 29, med henvisning til *andre* forhold af national interesse, som vedrører vækst og erhvervsudvikling, natur- og miljøbeskyttelse, kulturarvs- og landskabsbevarelse eller hensyn til nationale og regionale anlæg eller regler og beslutninger efter planlovens § 3. Eksempelvis vil staten fortsat efter omstændighederne skulle fremsætte indsigelse mod et planforslag, jf. planlovens § 29, stk. 1, hvis det af andre grunde – end karakterisering som herregårdslandskab eller godslandskab – vurderes, at der er tale om et værdifuldt landskab af national interesse, for eksempel en ådal.

Der er heller ikke ændret ved, at såvel planlovens øvrige regler som naturbeskyttelseslovgivningen og anden lovgivning gælder uændret og skal iagttages ved planlægning for solcelleanlæg i herregårds- eller godslandskaber.

Det bemærkes, at der i forbindelse med en konkret tilladelse, for eksempel en landzonetilladelse i en lokalplan eller i en dispensation til etablering af solcelleanlæg i et herregårds- eller godslandskab, vil kunne fastsættes vilkår, hvorefter det pågældende anlæg skal fjernes, såfremt anvendelsen af anlægget ophører.

Stiftsøvrighedens indsigelsesret

Fokusering af indsigelsesretten er indsat i planlovens § 29, stk 3, efter 2. pkt.:

[...]

Stiftsøvrigheden kan dog ikke fremsætte indsigelse mod et lokalplanforslag,

der muliggør opstilling af solceller længere væk fra en kirke end 1.000 m. Stiftsøvrigheden kan heller ikke fremsætte indsigelse mod et lokalplanforslag, der

muliggør opstilling af vindmøller længere væk fra en kirke end 1.000 m, dog

2.000 m ved et lokalplanforslag, der muliggør opstilling af vindmøller med en

totalhøjde på mindst 250 m.

[...]

Det er en national interesse, at den kommunale planlægning tager hensyn til kirkerne som del af den danske kulturarv, da kirkerne er markante kulturhistoriske kendingsmærker i landskabet.

De ti stifter har hver især en selvstændig ret til alene eller sammen med ét eller flere andre stifter at fremsætte indsigelse mod et lokalplanforslag, der vurderes at være i strid med de særlige hensyn, som stiftet varetager, det vil sige varetagelse af indsynet til kirkerne og udsynet fra kirkerne.

Med ændringen af planlovens § 29, stk. 3 er stiftsøvrighedens mulighed for selvstændigt at fremsætte indsigelse mod lokalplanlægning for solceller og vindmøller nu blevet fokuseret til områder inden for en nærmere defineret radius af kirkerne. Stiftsøvrighedens ret til at fremsætte indsigelse mod andre typer af anlæg gælder fortsat og blev ikke berørt af lovændringen.

Stiftsøvrighedens mulighed for at fremsætte indsigelse mod et lokalplanforslag for solcelleanlæg gælder kun, hvis lokalplanforslaget muliggør opstilling af solceller op til 1.000 m fra en kirke.

Tilsvarende gælder Stiftsøvrighedens mulighed for at fremsætte indsigelse mod lokalplanforslag for vindmøller kun, hvis lokalplanforslaget muliggør opstilling af vindmøller op til 1.000 m fra en kirke, dog op til 2.000 m fra en kirke, hvis lokalplanforslaget muliggør opstilling af vindmøller med en totalhøjde på mindst 250 m.

Det bemærkes i den forbindelse, at det følger af bekendtgørelse nr. 923 af 6. september 2019 om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller, at der ikke må gives tilladelse efter planloven til vindmøller nærmere nabobeboelse end fire gange møllens totalhøjde.

Afstanden skal beregnes som afstanden fra det nærmeste hjørne af kirkebygningen til det nærmeste sted inden for lokalplanområdet, hvor det ifølge lokalplanen er muligt at opstille solceller eller vindmøller.

Påvirkningen af ind- og udsynet til og fra en kirke afhænger af de lokale forhold, landskabets karakter, bebyggelses- og bevoksningsforhold mv. Der kan eksempelvis være situationer, hvor afstandskravet er overholdt, men hvor indsynet til kirken og udsynet fra kirken trods det, påvirkes negativt. Det vil i givet fald være kirkeministeren, der varetager hensynet til kirkerne. I sådanne situationer vil stiftsøvrigheden have mulighed for at anmode kirkeministeren om at fremsætte indsigelse mod et lokalplanforslag, hvorefter kirkeministeren vurderer, om forholdet kan begrunde en indsigelse. Det forudsættes som hidtil, at de forhold, kirkeministeren gør indsigelse mod, er af væsentlig national interesse.

4. Lokalplanlægning for "grøn" parkering

For at sikre kommunernes mulighed for at fremme bæredygtig mobilitet og medvirke til en reduktion af udledningen af drivhusgasser, giver planloven mulighed for planlægning for parkering, der understøtter den grønne omstilling.

Parkeringspladser til el- og delebiler, ladestandere mv. og nulparkering

Ny bestemmelse i planlovens § 15, stk. 2:

Stk. 2. I en lokalplan kan der optages bestemmelser om:

[...]

10) parkeringsforhold, herunder om antal, beliggenhed og udformning af parkeringspladser til forskellige anvendelser i området og om etablering af infrastruktur for alternative drivmidler til transport i tilknytning til parkeringspladser,

[...]

Planloven giver kommunerne mulighed for i lokalplaner at fastsætte bestemmelser om parkeringsforhold, herunder om antal, beliggenhed og udformning af parkeringspladser til forskellige anvendelser, og om etablering af infrastruktur for alternative drivmidler til transport i tilknytning til parkeringspladser.

Parkeringspladser til forskellige anvendelser kan blandt andet omfatte parkeringspladser til bæredygtige mobilitetsformer, så som elektriske køretøjer (elbiler mv.) og delebiler omfattet af Transportministeriets bekendtgørelse om parkering på offentlig vej og andre delebilsordninger, som måtte vise sig relevante i fremtiden. ”Forskellige anvendelser” omfatter både motoriserede og ikke-motoriserede køretøjer, herunder både biler og cykler.

Infrastruktur for alternative drivmidler til transport kan omfatte ladestandere til elektriske køretøjer eller forberedelse hertil i form af trækning af tomrør eller kabelbakker til senere fremføring af kabler til ladestandere. Hvis det i fremtiden bliver relevant, vil bestemmelsen i planlovens § 15, stk. 2, nr. 10, også kunne anvendes til at planlægge for parkeringspladser med infrastruktur for andre drivmidler end elektricitet til de parkerede køretøjer.

Alternative drivmidler er et bredt begreb, som ud over elektricitet også omfatter andre brændstoffer eller energikilder, som i det mindste delvist erstatter fossile oliekilder i den energi, der anvendes til transport, potentielt bidrager til dekarbonisering, og forbedrer miljøpræstationerne i transportsektoren.

For bygninger omfattet af ladestanderbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 181 af 5. marts 2020), der implementerer EU-direktiv om bygningers energimæssige ydeevne (bygningsdirektivet) fra 2010 som ændret i 2018, vil kommunalbestyrelsen ikke kunne fastlægge i en lokalplan, at der skal være færre ladestandere og forberedelser hertil på de til bygningerne knyttede parkeringspladser end påkrævet efter bekendtgørelsen. Bekendtgørelsens tekniske krav til ladestandere kan heller ikke begrænses ved lokalplan.

Der vil imidlertid – med fornøden planlægningsmæssig begrundelse – i en lokalplan kunne optages bestemmelser om flere ladestandere og forberedelser hertil end bekendtgørelsens mindstekrav. Hvis kravene i bygningsdirektivet og dermed ladestanderbekendtgørelsen skærpes, vil disse gælde, selvom der er lempeligere regler i en allerede vedtaget lokalplan.

Som følge af en ny version af bygningsdirektivet (direktiv 2024/1275) forventes ladestanderbekendtgørelsen ændret med virkning fra senest den 29. maj 2026. Bestemmelser i kommende lokalplaner om antal ladestandere og forberedelser hertil vil derfor indtil videre med fordel kunne suppleres med bemærkning om, at kommende skærpelser af mindstekravene i ladestanderbekendtgørelsen under alle omstændigheder skal overholdes. Alternativt bør kommunen ved skærpelse af kravene i ladestanderbekendtgørelsen ændre eventuelle lokalplaner med lempeligere krav.

Bestemmelsen i planlovens § 15, stk. 2, nr. 10, kan endvidere anvendes til at fastsætte antallet af parkeringspladser i et lokalplanområde til nul (nulparkering). Planlægning for nulparkering vil sige, at der i et område ikke må etableres parkeringspladser eller udlægges arealer til parkering, hverken på ubebyggede arealer eller i bebyggelse som for eksempel parkeringskælder. Det forudsættes dog, at kommunen sikrer, at der er tilstrækkelig mulighed for handicapparkering i eller i tilknytning til området.

Der er i øvrigt ikke noget til hinder for, at der i et lokalplanområde, hvor antallet af parkeringspladser i øvrigt fastsættes til nul, efter en konkret vurdering, kan planlægges for visse arealer til standsning og/eller parkering ud over handicapparkering. Det kan f.eks. være i form af såkaldte lommer eller båse til af- og

pålæsning, som på offentlig vej kan etableres med politiets samtykke, jf. færdselslovens § 92, stk. 1, og evt. også § 100, stk 1.

Bestemmelser om nulparkering kan anvendes som led i kommunernes planlægning for bilfri byområder med grøn mobilitet og mindre luftforurening. Det forudsættes, at kommunerne, afhængig af de konkrete forhold, herunder den øvrige planlægning for et område, sikrer en hensigtsmæssig udvikling i de enkelte bydele og lokalområder, herunder at der er tilstrækkelige parkeringspladser til beboere, butikker, arbejdspladser mv. Det er ikke hensigten, at planlægning for nulparkering skal anvendes generelt i større, nye byudviklingsområder.

Hvad der nærmere ligger i ”tilstrækkelige parkeringspladser”, og hvornår et byudviklingsområde er for stort til, at det vil være hensigtsmæssigt at fastsætte antallet af parkeringspladser til nul, vil afhænge af de konkrete forhold, herunder den øvrige planlægning for området.

Etablering af parkeringspladser og ladestandere mv. som betingelse for ibrugtagning og ændret anvendelse

Tilføjelse til planlovens § 15, stk. 2, nr. 14 (før nr. 12) og **ny bestemmelse** i §

15, stk. 2, nr. 15:

Stk. 2. I en lokalplan kan der optages bestemmelser om:

[...]

14. tilvejebringelse af fællesanlæg, herunder [...] parkeringspladser eventuelt med tilhørende infrastruktur for alternative drivmidler til transport, i det af planen omfattede område [...] som betingelse for ibrugtagen af ny bebyggelse,

15. tilvejebringelse af infrastruktur for alternative drivmidler til transport som betingelse for ændret anvendelse af eksisterende bebyggelse med tilhørende parkeringspladser,

[...]

Planloven giver kommunerne mulighed for i en lokalplan at fastsætte bestemmelser om etablering af parkeringspladser eventuelt med tilhørende infrastruktur for alternative drivmidler til transport i lokalplanområdet som betingelse for ibrugtagen af ny bebyggelse.

Der kan også i en lokalplan fastættes bestemmelser om tilvejebringelse af infrastruktur for alternative drivmidler til transport som betingelse for ændret anvendelse af eksisterende bebyggelse med tilhørende parkeringspladser.

Om begrebet alternative drivmidler til transport og om forholdet mellem lokalplaner og ladestander-bekendtgørelsen henvises der til afsnittet ovenfor.

5. Bynatur

Planlægning for bynatur giver kommunerne mulighed for at tage stilling til og fastlægge, hvor der er behov for mere bynatur i den enkelte by.

Kommunerne får blandt andet mulighed for i nye lokalplaner at stille krav til kvaliteten af bynatur, for eksempel krav om vækstbetingelser for beplantning og krav om etablering af specifikke naturarealer, herunder beplantning. Kommunerne får således blandt andet mulighed for at sikre, at krav om beplantning realiseres.

Når kommunerne gives bedre muligheder for at tænke naturforhold ind i planlægningen for byområder, vil naturen og biodiversiteten kunne få bedre betingelser på både kortere og længere sigt.

Begrønningsprocent i kommuneplanen

Tilføjelse til planlovens § 11 b, stk. 1:

§ 11 b. Rammer for indholdet af lokalplaner fastsættes for de enkelte dele af kommunen med hensyn til

[...]

4) procentdel med grønne arealer,

[...]

Planloven giver nu kommunerne mulighed for at øge omfang af natur og biodiversitet ved i kommuneplanens rammebestemmelser at fastsætte en minimumsprocent for andelen med grønne arealer, herunder naturarealer, til brug for efterfølgende lokalplanlægning. Planlægning for bynaturen på kommuneplanniveau vil indebære, at der overordnet tages stilling til, hvor der er behov for mere bynatur i den enkelte by. Det vil desuden kunne skabe mere forudsigelighed for borgere og bygherrer, da der allerede i kommuneplanen vil kunne sendes et klart signal om kommunens visioner for bynatur i nye byområder.

Kommunerne kan i forbindelse med fastsættelse af en begrønningsprocent definere konkret, hvad begrønningsprocenten skal vurderes ud fra i de enkelte områder, herunder om der eksempelvis også kan medregnes begrønning af facader og tage. Der er med andre ord metodefrihed

og derved mulighed for i de enkelte kommuner at fastsætte et ambitionsniveau, som efter kommunalbestyrelsens vurdering er passende.

Naturforhold og grønne arealer i lokalplaner

Tilføjelse til planlovens § 15, stk. 2, nr. 12 (tidligere nr. 10) og 14 (tidligere nr. 12):

Stk. 2. I en lokalplan kan der optages bestemmelser om:

[...]

12) udformning, anvendelse og vedligeholdelse af ubebyggede arealer, herunder terrænregulering, hegnsforhold, **naturforhold**, bevaring af beplantning og beplantningsforhold i øvrigt, herunder beplantningens tilladte højde, samt belysning af veje og andre færdselsarealer,

[...]

14) tilvejebringelse af fællesanlæg, **herunder grønne arealer** [...], i det af planen omfattede område [...] som betingelse for ibrugtagen af ny bebyggelse,

[...]

Planloven giver nu kommunerne mulighed for i lokalplaner at inddrage naturforhold i bestemmelser om udformning, anvendelse og vedligeholdelse af ubebyggede arealer.

Det fremgår endvidere nu af planloven, at de ”fællesanlæg”, som kan kræves tilvejebragt som betingelse for ibrugtagen af ny bebyggelse, blandt andet kan bestå af grønne arealer. I begrebet fællesanlæg ligger, at der skal være tale om anlæg for flere selvstændige ejendomme eller for én enkelt ejendom for flere husstande.

Med disse bestemmelser om naturforhold og grønne arealer i lokalplankataloget har kommunalbestyrelsen blandt andet mulighed for i lokalplaner at stille krav til kvaliteten af ny bynatur, for eksempel i forbindelse med bestemmelser om etablering af specifikke naturarealer, herunder specifik beplantning. Der kan også formuleres bestemmelser om vækstbetingelser for naturarealerne og beplantningen, både over og under jordoverfladen, med det formål at fremme etablering af mere bynatur og fremme, at bynaturen er levedygtig. Dette vil eksempelvis kunne være betingelser om gennemførelse af passende, relevante jordbundsforhold og afvandingsforhold, så de fysiske rammer for de planlagte naturarealer og beplantninger er tilstrækkelige til at sikre deres etablering og kvalitet over længere tid.

I tilknytning hertil vil kommunalbestyrelsen kunne gøre ibrugtagningen af for eksempel bebyggelsen i et nyt boligområde betinget af, at der forinden er etableret sådanne fællesanlæg i form af grønne arealer, hvorpå potentialet til udvikling af de ønskede naturkvaliteter er til stede.

Kommunen vil have frihed til at vurdere, inden for rammerne af lokalplankataloget, hvad det vil være hensigtsmæssigt at formulere af krav til enkelte lokalområder. Med henblik på sikring og forbedring af naturforhold kan det dog være hensigtsmæssigt overordnet at tage udgangspunkt i den eksisterende natur og eksisterende natur- og jordbundsforhold i et givent område.

Derudover kan naturens betingelser styrkes ved at skabe sammenhængende grønne områder, ligesom det kan være hensigtsmæssigt at planlægge med udgangspunkt i det eksisterende terræn for at understøtte relevante hydrologiske forhold. For eksempel i forbindelse med regnvandshåndtering, åbning af vandløb, etablering af vandhuller eller muligheden for nedsivning af regnvand. Planlægningen kan også fokusere på sikring af forskellige arter. Eksempelvis ved etablering af overdrev i områder, der betragtes som overgangszoner eller mellemrum, såsom volde eller vejgrøfter.

Byhaver som midlertidig anvendelse

Ny bestemmelse i planlovens § 15, stk. 17:

Stk. 17. Kommunalbestyrelsen kan i en lokalplan fastsætte bestemmelser om midlertidig anvendelse af arealer, der ligger i byzone. Den midlertidige anvendelse skal tidsbegrænses til højst ti år og kan ved kommunalbestyrelsens dispensation forlænges med op til fem år ad gangen. Ved kommunalbestyrelsens behandling af en ansøgning om dispensation finder § 20 tilsvarende anvendelse.

”Byhaver” er tilføjet til planlovens § 19, stk. 1:

§ 19. Kommunalbestyrelsen kan dispensere fra bestemmelser i en lokalplan eller en plan mv., der er opretholdt efter § 68, stk 2, hvis dispensationen ikke er i strid med principperne i planen, eller tidsbegrænses til maksimalt 3 år, dog 10 år for studieboliger og **byhaver**, jf. dog stk 3, § 5 u, § 15, **stk. 17**, § 36, stk. 1, nr. 18, og § 40.

I byerne er der ofte attraktivt beliggende arealer, der henligger ubenyttede over en længere periode. Det kan for eksempel være tidligere industriområder eller jernbanearealer, nedlagte skoler og institutioner eller andre arealer, som i kommuneplanen er udlagt som byzonearealer.

Det kan være byzonearealer, der ikke er lokalplanlagte, byzonearealer, hvor en ældre lokalplan eller byplanvedtægt endnu ikke er erstattet af en ny lokalplan, der angiver et nyt formål med områdets anvendelse, eller byzonearealer, hvor kommunalbestyrelsen har vedtaget en ny lokalplan for områdets fremtidige anvendelse, men hvor det endnu ikke er muligt at realisere lokalplanens formål.

Planloven indeholder nu mulighed for at lokalplanlægge for midlertidige aktiviteter, blandt andet i form af byhaver, så kommunerne kan sikre en mere effektiv arealudnyttelse, herunder at øge uudnyttede arealers rentabilitet, sikre bykvalitet mv.

Det forudsættes, at uanset hvilken midlertidig anvendelse, der lokalplanlægges for, skal planlægningen følge planlovens almindelige regler, herunder regler om planlægning for miljøfølsom anvendelse. Det indebærer blandt andet, at for eksempel midlertidige byhaver kun lokaliseres i områder, hvor det ikke er i strid med anden lovgivning eller med de nationale interesser vedrørende for eksempel produktionsvirksomheder og risikovirksomheder eller natur og miljøbeskyttelse.

Det er derudover nu muligt at dispensere fra en lokalplan til at anvende områder, der er midlertidigt ubenyttede, til byhaver i op til 10 år. Det er muligt at dispensere til forskellige former for byhaver som fælles dyrkningskasser i parker eller til områder med dyrkningslodder eller nyttehaver, der dyrkes individuelt. Fælles for byhaver er, at arealerne skal bruges til dyrkning og rekreation. Ved at muliggøre, at der kan dispenseres fra en lokalplan til midlertidig anvendelse af et område til byhaver, vil attraktivt beliggende arealer, der henligger ubenyttede i byerne, i højere grad kunne anvendes midlertidigt som grønne åndehuller til gavn for byens borgere.

Den udvidede dispensationsmulighed vil være omfattet af de samme procedureregler, som allerede gælder ved dispensation fra en lokalplan, jf. planlovens § 20. Det betyder blandt andet, at reglerne om forudgående orientering af ejerne og brugerne i det område, der er omfattet af planen, naboerne til ejendommen mv., også vil gælde for midlertidige dispensationer.

6. Planlægning for klimatilpasningstiltag

For at undgå samfundsøkonomiske tab skal kommunernes planlægning sikre nye byområder, tekniske anlæg mv. mod skader som følge af oversvømmelse og erosion. Kommuneplaner skal derfor indeholde retningslinjer for udpegning af områder, der kan blive udsat for oversvømmelse eller erosion, og for etablering af afværgeforanstaltninger til sikring mod oversvømmelse eller erosion ved planlægning af byudvikling, særlige tekniske anlæg, ændret arealanvendelse mv. (planlovens § 11 a, stk. 1, nr. 18).

Der skal i lokalplaner desuden optages bestemmelser om sikring af afværgeforanstaltninger og om, hvorvidt afværgeforanstaltninger skal etableres før ibrugtagning af det, som skal sikres mod oversvømmelse og erosion (planlovens § 15, stk. 11). Kommunen kan i lokalplaner betinge ibrugtagning af det, som skal sikres mod oversvømmelse, af at der etableres afværgeforanstaltninger (planlovens § 15, stk. 2, nr. 22).

Den 1. februar 2018 trådte blandt andet de ovennævnte planlovsbestemmelser om forebyggelse af skader ved oversvømmelse og erosion i kraft.

I maj 2020 trådte endnu en planlovsændring i kraft, som under særlige omstændigheder giver mulighed for at afskære klageadgangen for afgørelser om landzonetilladelser, kommuneplaner og lokalplaner, hvor kommunale fællesprojekter om kystbeskyttelse indgår.

Bolig- og Planstyrelsen (nu Plan- og Landdistiktsstyrelsen) har i samarbejde med Miljøstyrelsen, Kystdirektoratet, og DMI (Danmarks Meteorologiske Institut), Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering (nu Klimadatastyrelsen), Energistyrelsen og KL (Kommunernes Landsforening) udarbejdet en vejledning (tredje version er udgivet i 2022), der adresserer disse planlovsændringer.

Vejledning i planlægning for forebyggelse af oversvømmelse og erosion kan hentes på planinfo.dk

I forbindelse med udvikling af nye byområder på arealer, der kan blive udsat for oversvømmelse eller erosion, kan der i nogle tilfælde være en væsentlig økonomisk og praktisk årsag til at etablere afværgeforanstaltninger uden for det konkrete lokalplanområde. For eksempel i tilknytning til et eksisterende regnvandsbassin, et kloaksystem eller et kystbeskyttelsesprojekt.

Planlovens regler er derfor suppleret, så det er muligt – enten via krav eller frivillige aftaler – at finde flere både teknisk og økonomisk fordelagtige løsninger på etablering af de afværgeforanstaltninger, som er en forudsætning for byudvikling mv. Se nærmere herom nedenfor.

Afværgeforanstaltninger udenfor lokalplanområdet som betingelse for ibrugtagning

”i eller uden for det af planen omfattede område” er indsat i planlovens § 15, stk. 2, nr. 22 (tidligere nr. 19):

Stk. 2. I en lokalplan kan der optages bestemmelser om:

[...]

22) etablering af afværgeforanstaltninger **i eller uden for det af planen omfattede område** til sikring mod oversvømmelse eller erosion i områder, der kan blive udsat for oversvømmelse eller erosion, som betingelse for ibrugtagning af det, som skal sikres mod oversvømmelse ,

[...]

Planloven giver nu kommunerne mulighed for i lokalplaner at stille krav om etablering af afværgeforanstaltninger også uden for lokalplanområdet som en betingelse for ibrugtagning af det byggeri mv., som skal sikres mod oversvømmelse.

Etablering af afværgeforanstaltningerne skal ske i overensstemmelse med sektorlovgivningens regler, for eksempel kystbeskyttelsesloven og vandløbsloven. Kommunen vil ikke ved lokalplanbestemmelser kunne fravige regler i anden lovgivning om afværgeforanstaltninger, herunder regler om udformning og finansiering af foranstaltningerne. Planlægning for afværgeforanstaltninger må heller ikke være i strid med en kommunal risikostyringsplan, som udarbejdes efter oversvømmelsesloven. Realisering af planlagte afværgeforanstaltninger uden for lokalområdet vil kunne forudsætte, at der meddeles tilladelse efter anden lovgivning. Dette vil i givet fald skulle fremgå af redegørelsen til lokalplanen.

De konkrete afværgeforanstaltninger kan have meget forskellig karakter afhængigt af, hvilket område der er tale om, og hvad området skal anvendes til. I nogle tilfælde skal planlægningen for eksempel sikre et areal til kontrolleret oversvømmelse eller, at et vandløb bliver i stand til at aflede større mængder regnvand. Ved planlægning for nye bydele langs kysterne skal planlægningen for eksempel forebygge oversvømmelse ved hjælp af eksempelvis diger, højvandsmur eller sluser.

Hvis etablering af afværgeforanstaltninger uden for et lokalplanområde udløser lokalplanpligt, jf. planlovens § 13, stk. 2, skal lokalplanen være vedtaget og afværgeforanstaltninger være etableret, før der kan gives ibrugtagningstilladelse til det byggeri mv., som skal sikres mod oversvømmelse eller erosion.

Lokalplaner for nye byzonearealer, tekniske anlæg mv., der forudsætter lokalplanpligtige afværgeforanstaltninger, skal henvise til den relevante lokalplan, der åbner mulighed for den eller de ønskede afværgeforanstaltning(er).

Hvis den teknisk og økonomisk mest fordelagtige etablering af afværgeforanstaltninger vurderes at skulle ske i et område, der ligger uden for den kommune, der lokalplanlægger for byggeri, teknisk anlæg mv., må de involverede kommuner indbyrdes koordinere, at den nødvendige planlægning for afværgeforanstaltninger, som er en betingelse for ibrugtagning af byggeri, tekniske anlæg mv., tilvejebringes.

Udbygningsaftaler om afværgeforanstaltninger

”herunder anlæg til sikring mod oversvømmelse eller erosion,” er tilføjet i planlovens § 21 b, stk. 3:

Stk. 3. Udbygningsaftalen kan kun indeholde bestemmelser om, at grundejeren helt eller delvis skal udføre eller afholde udgifterne til de fysiske infrastrukturanlæg, **herunder anlæg til sikring mod oversvømmelse eller erosion**, som skal etableres i eller uden for området for at virkeliggøre planlægningen.

Planloven muliggør at grundejere, der ønsker det, i forbindelse med lokalplanlægning for et område, som kan udsættes for oversvømmelse eller erosion, kan indgå frivillige aftaler (udbygningsaftaler) med

kommunen om, at grundejer helt eller delvist skal udføre eller afholde udgifterne til de fysiske infrastrukturanlæg, som skal etableres i eller uden for området for at virkeliggøre planlægningen.

Afværgeforanstaltninger til forebyggelse af oversvømmelse eller erosion er nu omfattet de fysiske infrastrukturanlæg, som der kan indgås udbygningsaftaler om. Betingelserne for at indgå udbygningsaftaler er i øvrigt uændrede.

Udbygningsaftaler kan indgås på opfordring fra en grundejer. Udbygningsaftaler omfatter projekter, som medfører ændringer i plangrundlaget, og grundejeren har med sit forslag

en forventning om, at kommunalbestyrelsen tilvejebringer et nyt plangrundlag.

Udbygningsaftaler kan indgås med henblik på, at grundejeren opnår en planlægningsmæssig fordel i form af:

- 1) en højere kvalitet eller standard af en planlagt infrastruktur i et område,
- 2) fremrykning af lokalplanlægningen for et område, der i kommuneplanens rammebestemmelser er forudsat lokalplanlagt for bebyggelse, herunder byomdannelse, men hvor lokalplanlægning vil være i strid med kommuneplanens rækkefølgebestemmelser, eller
- 3) ændring eller udvidelse af de byggemuligheder, der fremgår af kommuneplanens rammebestemmelser eller lokalplanen for det pågældende område, på betingelse af, at grundejeren kun skal bidrage til at finansiere infrastrukturanlæg, som det ikke vil påhvile kommunen at etablere, jf. planovens § 21 b, stk. 2.

Plan- og Landdistriktsstyrelsen, den 6. december 2024

CHRISTIAN VIND